

העזרה מהסוגיא

קידושין סט. - עו:

פרשת לך לך ה'תשפ"ד

פרק רביעי

דף סט

◆ דיני יוחסין:

• סוגי היחוס:

○ מותרים לבוא בקהל:

▪ כהן.

▪ לוי וישראל.

▪ חלל.

▪ גר ועבד משוחרר.

○ אסורים לבוא בקהל:

▪ נתין.

▪ ממזר ודאי.

▪ ספק ממזר (כגון שתוקי ואסופי).

• דיני הנישואין:

○ באופן שמוותרים לבוא בקהל - כולם מותר להנשא זה לזה חוץ מכהן שאסור לישא חללה וגירות ושפחה משוחררת^א.

○ באופן שאסורים לבוא בקהל:

▪ ממזר ודאי עם ממזר ודאי - מותר.

⌘ הערות ⌘

א הגמ' [עג א] מבארת שלמרות שאסור לכהן לישא חללה וגירות ושפחה משוחררת, מ"מ מותר לכהנת להנשא לחלל וגר ועבד משום ש'לא הזהירו כשרות מלהנשא לפסולים'.

לקבלת העלון במייל B0527147396@gmail.com

▪ ממזר ודאי עם ממזר ספק - לת"ק מותר, לרבי אלעזר [עד א] אסור.

○ נישואין של מותרים לבוא בקהל עם אסורים לבא בקהל:

▪ כהן לוי וישראל וחלל - אסורים להנשא.

▪ גר ועבד משוחרר - לרבי יוסי מותרים להנשא משום ש'קהל גרים לא נקרא קהל', לרבי יהודה אסורים להנשא משום ש'קהל גרים נקרא קהל'.

◇ **האם מעלים מתרומה ליוחסין באופן ש'ריע חזקתיהו' - ללישנא קמא לא מעלים, ללישנא בתרא מעלים.**

דף ע

◇ **אדם שרגיל לקרוא לאנשים אחרים פסולים (כגון עבד) - חוששים שאדם זה הוא פסול בפסול זה.**

◇ **דיני אדם חשוב - אדם חשוב אסור בעשיית מלאכה בפני שלשה משום שיש בכך גנאי לדור שהם כפופים לזה שאין לו מי שיעשה מלאכה, אמנם לעשות מעקה קטן מותר.**

◇ **דין שימוש באשה - אסור בין גדולה ובין קטנה כדי שלא ילמדנה להיות רגילה בין האנשים.**

◇ **דין שאילת שלום באשה - אסור לשלוח לאשה שלום בין בעצמו ובין על ידי שליח או על ידי בעלה, אמנם מותר לשאול את הבעל מה שלום אשתו.**

◇ **כהן שיש בו עזות פנים - לשמואל יש בכך סימן שהוא פסול, לרבי אלעזר אין בכך סימן שהוא פסול דכתיב 'ועמך כמריבי כהן'.**

◇ **ביאור 'קשים גרים לישראל כספחת' - א. שלא בקיאים במצוות ומביאים פורענות על ישראל. ב. שלא בקיאים במצוות ומלמדים את ישראל לעשות כמותם. ג. שאסור להונותם ונכשלים בכך. ד. שמדקדקים במצוות ועל ידי כך מזכירים עונותיהם של ישראל. ה. שאין השכינה שורה אלא על משפחות מיוחסות שבישראל.**

הערות

ב ראה להלן [הערה ד] שהמקור של ת"ק שממזר ודאי מותר להנשא עם ממזר ספק, דכתיב 'קהל' ודורשים מכך שלמרות שאסור לממזר להנשא לישראל ודאי מותר לממזר להנשא לספק ממזר.

ג הגמ' מבארת שמדאורייתא מותר לכהן לוי וישראל וחלל להנשא לשתוקי, משום שבאופן שידוע שהבועל הלך אל אמו אומרים 'כל דפריש מרובא פריש' ורוב האנשים כשרים, ובאופן שידוע שאמו הלכה אל הבועל נחשב ספק ממזר משום ש'כל קבוע כמחצה על מחצה', וספק ממזר מותר בישראל משום שדורשים מ'קהל' שספק ממזר מותר בישראל (וכפי שיתבאר להלן הערה ד), אמנם מדרבנן אסור לכהן ולוי וישראל וחלל להנשא לשתוקי משום ש'מעלה עשו ביוחסין'.

הגמ' מבארת שמדאורייתא מותר לכהן לוי וישראל וחלל להנשא לאסופי, משום שאין צד שאסופי זה הוא בן של אשת איש משום שהיא תולה בבעלה ולא משליכה את הוולד, אלא יש צד שהוא בן של ארוסה או בן של אשה שהלך בעלה למדינת הים והוא פסול, ויש צד שהוא בן של אשה פנויה או שהאמא השליכה אותו מחמת רעבון והוא כשר, ולכן נחשב ל'ספק ממזר' שמדאורייתא מותר בישראל משום שדורשים מ'קהל' שספק ממזר מותר בישראל (וכפי שיתבאר להלן הערה ד), אמנם מדרבנן אסור בישראל משום ש'מעלה עשו ביוחסין'.

ד הגמ' [עג א] מבארת שהטעם של רבי יוסי ש'קהל גרים לא נקרא קהל' משום שכתוב חמש פעמים 'קהל' לגבי איסור יוחסין (דכתיב 'לא יבא ממזר בקהל ה' גם דור עשירי לא יבא לו בקהל ה', וכתוב 'לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' גם דור עשירי לא יבא להם בקהל ה' עד עולם' וכתוב 'בנים אשר יולדו להם דור שלישי יבא להם בקהל ה'), ואם היה כתוב 'קהל' אחד היינו אומרים שהכוונה רק לכהנים, ולכן צריך 'קהל' נוסף לרבות לויים, ו'קהל' נוסף לרבות ישראלים, ו'קהל' נוסף להתיר ממזר בספק ממזר, ו'קהל' נוסף להתיר ספק ממזר בישראל, ומימלא אין ריבוי ש'קהל גרים' נקרא 'קהל'. ונחלקו תירוצי הגמ' בביאור המקור של רבי יהודה שקהל גרים נקרא קהל: לפי התירוץ הראשון סובר שאפשר ללמוד כהנים ולויים מ'קהל' אחד, ולפי התירוץ השני סובר שאפשר ללמוד היתר של ממזר בספק ממזר וההיתר של ספק ממזר בישראל מ'קהל' אחד, ולפי התירוץ השלישי סובר שיש פסוק אחר ש'קהל גרים' נקרא 'קהל' דכתיב 'קהל חוקה אחת לכם ולגר הגר'.

הגמ' [עה א] מביאה ברייתא שלפי ת"ק דברי רבי יוסי שגר מותר בממזר נאמרו בגר עד עשרה דורות, אבל לאחר מכן אסור בממזר משום שיש חשש שהרואה לא ידע שהוא גר ויאמר שישראל נושא ממזר, ולפי ה'יש אומרים' גר מותר בממזר עד שישתקע שם עבודת כוכבים, אבל לאחר שישתקע שם עבודת כוכבים אסור בממזר משום שיש חשש שהרואה לא ידע שהוא גר ויאמר שישראל נושא גר.

ה הגמ' מביאה שבזמן שעזרא עלה מבבל היה כהנים שלא מצאו את כתב יחוסם וכהנים אלו היו מוחזקים לאכול תרומה בבבל, ולפי הלישנא קמא נחמיה אמר להם שיכולים לאכול בארץ ישראל תרומה דרבנן ותרומה דאורייתא ולא יכולים לאכול קדשים כיון שכהנים אלו ריע חזקתיהו' ולא מעלים מתרומה ליוחסין באופן זה, ולפי הלישנא בתרא נחמיה אמר להם שיכולים לאכול בארץ ישראל תרומה דרבנן ולא יכולים לאכול תרומה דאורייתא וקדשים כיון שאם יאכלו בתרומה דאורייתא יש חשש שיעלו אותם ליוחסין למרות ש'ריע חזקתיהו'.

דף עא - עב

◆ **דין שחיטה בעוף** - מדאורייתא לא צריך לשוחטו כהלכה דכתיב 'ושפך את דמו' ודורשים בשפיכה בעלמא.

◆ **למי מוסרים את שמותיו של הקב"ה:**

- שם בן ארבע אותיות - חכמים מוסרים אותו לתלמידיהן פעם אחת בשבע שנים ויש אומרים פעמיים בשבע שנים.
- שם בן שתיים עשרה אותיות - בתחילה היו מוסרים אותו לכל אדם, לאחר שרבו הפריצים מוסרים אותו לצנועים שבכהונה והם מבליעים אותו בנעימת אחיהם הכהנים.
- שם בן ארבעים ושתיים אותיות - מוסרים אותו לאדם שהוא צנוע ועניו ועומד בחצי ימיו ואינו כועס ואינו משתכר ואינו מעמיד על מדותיו, וכל מי שיודע שם זה אהוב למעלה ונחמד למטה ואימתו מוטלת על הבריות ונוחל שני עולמים העולם הזה והעולם הבא.

◆ **דיני יחוס:**

- איזה ארצות בחזקת כשרות:
    - לתנא דמתניתין:
      - בבל - בחזקת כשרות.
      - ארץ ישראל - לפני שנושא אשה צריך לבדוק שהיא בחזקת כשרות, ולאחר שנשא אשה לא צריך לגרש עד שיתברר שהיא פסולה.
      - שאר הארצות - בחזקת פסולות.
    - לתנא דמתניתין (לאביי לפי התירוץ הראשון של הגמ') - בבל אינה בחזקת כשרות משום שעזרא לא העלה את כל הפסולים לארץ ישראל אלא חלקם נשאר בבל [סט ב].
    - לחכמים (לרב זביד מנהרדעא) - כל הארצות בחזקת כשרות.
  - צורת בדיקת יחוס - על ידי 'שתיקה' (כגון שני אנשים שרבים הראשון ששוקק הוא יותר מיוחס מחבירו).
- ◆ **דין ממזר ונתין לעתיד לבוא** - לרבי יוסי טהורים, לרבי מאיר אינם טהורים.

דף עג

◆ **דין אסופי באופן שניכר שאמו חסה עליו** (כגון שנמצא מהול או שנמצא במקום שאין בו חשש סכנה) - מותר להנשא לישראל משום שאם היה פסול אמו לא הייתה חסה עליו.

◆ **דין אסופי באופן שאביו או אמו אומרים 'זה בננו'** - באופן שהאסופי בשוק נאמנים, ובאופן שהאסופי נאסף מן השוק אינם נאמנים, אמנם בשני רעבון נאמנים אפילו באופן שהאסופי נאסף מן השוק.

◆ **נאמנות של חיה:**

- נאמנות של 'חיה' לומר 'זה יצא ראשון וזה יצא שני':
  - באופן שלא יצאה ולא החזירה את פניה - נאמנת.
  - באופן שלא יצאה והחזירה את פניה - לת"ק נאמנת, לרבי אליעזר לא נאמנת.

הערות

- 1 הגמ' מבארת ששם השם נכתב ב"ו ד ה"י ונקרא ב'אל"ף דל"ת' דכתיב 'זה שמי לעולם זה זכרי לדור דור' ולומדים שהשם אינו נקרא כמו שהוא נכתב.
- 2 הגמ' מבארת שהמקור של רבי יוסי שממזר ונתין יהיו טהורים לעתיד לבוא דכתיב 'זורקת עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם' ודורשים שיטהר את הממזרים והנתנים.
- 3 הגמ' מבארת שהסיבה שאביו ואמו לא נאמנים לאחר שהאסופי נאסף מן השוק משום שיצא עליו שם אסופי, ורש"י מבאר שבשני רעבון אביו ואמו נאמנים אפילו לאחר שנאסף מן השוק משום שהרבה תינוקות מושלכים בשני רעבון וחכמים לא רצו לפוסלם.

○ באופן שיצאה - אינה נאמנת.

• נאמנות של 'חיה' לומר 'זה כהן וזה לוי זה נתין וזה ממזר':

○ באופן שאין ערער - נאמנת.

○ באופן שיש עד אחד שמערער - ללישנא קמא נאמנת, וללישנא בתרא אינה נאמנת^ט.

○ באופן שיש שני עדים שמערערים - אינה נאמנת.

◆ נאמנות של בעל מקח:

• באופן שמקחו בידו:

▪ באופן שקיבל מעות משנים אחד מדעתו ואחד בעל כורחו - נאמן לומר ממי מקבל מדעתו.

▪ באופן שקיבל מעות מאדם אחד - נאמן לומר ממי קיבל מעות.

○ באופן שאין מקחו בידו:

▪ באופן שקיבל מעות משנים אחד מדעתו ואחד בעל כורחו - אינו נאמן לומר ממי מקבל מדעתו.

▪ באופן שקיבל מעות מאדם אחד - לרש"י נאמן לומר ממי קיבל מעות, לתוס' אינו נאמן לומר ממי קיבל מעות^י.

דף עד

◆ נאמנות של דיין:

• באופן שבעלי הדינים עומדים לפניו - נאמן לומר 'לזה זיכתי ולזה חייבתי'.

• באופן שבעלי הדינים לא עומדים לפניו - אינו נאמן^{יא}.

◆ ביאור 'שודא דדיני' - לרש"י דין שתלוי לפי נטיית לב הדיין, לתוס' דין שתלוי לפי רצון הדיין^{יב}.

◆ נאמנות האב והאם להעיד על הבן שהוא בכור - האם נאמנת בשבעה ימים הראשונים והאב נאמן לעולם^{יג}.

◆ נאמנות של האב לומר על הבן שהוא בן גרושה ובן חלוצה - לרבנן אינו נאמן, לרבי יהודה נאמן^{יד}.

◆ דין שתוקי באופן שאמו אומרת 'לכשר נבעלתי':

• לרבי יהושע - פסול.

הערות

ט הגמ' מבארת שהטעם של הלישנא קמא שעד אחד לא נאמן לערער משום ש'אין ערער פחות משנים', והטעם של הלישנא בתרא שעד אחד נאמן לערער משום שהעדין ש'אין ערער פחות משנים' נאמר רק באופן שיש חזקת כשרות אבל באופן זה שאין חזקת כשרות עד אחד נאמן.

י רש"י מבאר שהסיבה שבעל המקח נאמן כאשר מקחו בידו משום שודאי זוכר ממי קיבל את המעות ולמי צריך לתת את המקח, וכן באופן שאין מקחו בידו וקיבל מעות מאדם אחד ודאי זוכר ממי קיבל, אבל באופן שאין מקחו בידו וקיבל מעות משנים יש חשש שלא זוכר ממי קיבל מדעתו כיון שלא מוטל עליו לזכור ולכן אינו נאמן, תוס' חולקים על דברי רש"י וסוברים שבאופן שאין מקחו בידו וקיבל מעות מאדם אחד למרות שבעל המקח זוכר ממי קיבל את המעות מ"מ אינו נאמן, משום שבעל מקח נאמן רק באופן שמקחו בידו ויש לו מיגו שיכל לומר שלא מכר או שמכר וחזר וקנה, אבל באופן שאין מקחו בידו שאין לו מיגו אינו נאמן.

יא הגמ' מבארת שהנידון של נאמנות הדיין הוא באופן שהשטר של פסק הדין נקרע ולכן צריך את הנאמנות של הדיין, ומדובר בדין שא"א לחזור ולדון שוב משום שפסק הדין היה 'שודא דדיני'.

יב הגמ' בכתובות אומרת ששכיב מרע שנתן את נכסיו ל'טוביה' והגיעו שני טוביה ויש ספק לאיזה טוביה התכוון עושים 'שודא דדיני', ולרש"י הכוונה שהדיינים אומדים איזה טוביה השכיב מרע אוהב יותר ונותנים לו, ולתוס' הכוונה שהדיין נותן לאיזה טוביה שרוצה.

יג הגמ' מבארת שהמקור שהאב נאמן להעיד על הבן שהוא הבכור דכתיב 'כי את הבכור בן השנואה יכיר' ודורשים יכירנו לאחרים.

יד תוס' בתירוץ הראשון מבארים שהמקור של רבי יהודה שהאב נאמן לומר על הבן שהוא בן גרושה ובן חלוצה דכתיב 'כי את הבכור בן השנואה יכיר' ודורשים יכירנו לאחרים, ורבי יהודה סובר שפסוק זה נאמר אפילו באופן שהאב מעיד על בן קטן שהוא הבכור ועל ידי כך מחזיק את האח הגדול שהוא ממזר, ותוס' בתירוץ השני מבארים שהמקור של רבי יהודה שהאב נאמן לומר על הבן שהוא בן גרושה ובן חלוצה דכתיב 'כי את הבכור בן השנואה יכיר' ודורשים יכירנו לאחרים, ורבי יהודה סובר שפסוק נאמר מתייחס גם ל'בן הנשואה' כלומר שהאב נאמן להעיד על הבן שהוא בן של חייבי לאוין שהיא שנואה בנישואיה ולומר שהוא חלל.

• לרבן גמליאל - לרבי יוחנן כשר, לרבי אלעזר פסול.

• לאבא שאול - כשר^{טז}.

◆ **האם גר שאסור בקהל** (כגון גר עמוני ומואבי) **מוותר בממזרת** - מותר משום שלא נחשב 'קהל'^{יז}.

דף עה

◆ **דין אשה שנבעלה לפסול:**

• מצרי שני ועמוני ומואבי:

○ לת"ק - נפסלת.

○ לרבי יוסי הגלילי - מצרי שני אינה נפסלת, עמוני ומואבי נפסלת.

○ לרבי שמעון בן גמליאל - אינה נפסלת^{יח}.

• שאר חייבי לאוין - נפסלת.

◆ **אלמנת עיסה** - לת"ק ורבי יוסי הגלילי ורבי שמעון בן גמליאל פסולה, לרבי יהושע כשרה משום 'ספק ספיקא'^{יח}.

◆ **דין ארוסה שעברה** - הוולד נחשב ספק ממזר^{יט}.

◆ **פסול כותים:**

• לרבי ישמעאל - כותים גרי אריות וכן התערבו בכותים כהנים פסולים^כ.

• לרבי עקיבא - כותים גרי אמת והתערבו בהם כהנים כשרים וכן יש בהם ממזרים^{כא}.

• רבי אלעזר:

○ לרבין ורב נחמן - כותים גרי אמת והתערבו בהם כהנים וכן יש בהם ממזרים^{כב}.

○ לרבא - כותים גרי אמת והתערבו בהם עבד ושפחה.

הערות

טו תוס' מביאים שבדברי הגמ' בכתובות נחלקו האמוראים בדעת רבן גמליאל באופן שיש רוב פסולים האם האם נאמנת לומר 'לכשר נבעלתי', אמנם בדעת אבא שאול פשוט שהאם נאמנת אפילו ברוב פסולים.

טז הגמ' מבארת שלמרות שנחלקו התנאים (הובא לעיל עמוד 1) בגר שמוותר לבוא בקהל האם מותר להנשא לממזרת: לרבי יוסי מותר משום ש'קהל גרים' לא נקרא 'קהל' ולרבי יהודה אסור משום ש'קהל גרים' נקרא 'קהל', מ"ג גר שאסור לבוא בקהל לכו"ע לא נחשב 'קהל' ומותר בממזרת.

יז תוס' מבארים שהמקור שאשה שנבעלה לפסול נפסלת דכתיב 'ובת כהן כי תהיה לאיש זר היא בתרומת הקדשים לא תאכל', ולת"ק לומדים פסול זה מהפסול של כהן גדול שבא על אלמנה שבכל אופן שביאתו בעבירה האשה נפסלת ולכן מצרי שני ועמוני ומואבי האשה נפסלת, ולרבי יוסי הגלילי לומדים פסול זה מהפסול של כהן גדול שבא על אלמנה שרק באופן שהבנים פסולים האשה נפסלת ולכן מצרי שני שהבנים לא פסולים האשה לא נפסלת ועמוני ומואבי שהבנים פסולים האשה נפסלת, ולרבי שמעון בן גמליאל לומדים פסול זה מהפסול של כהן גדול שבא על אלמנה שרק באופן שכל זרעו פסול האשה נפסלת ולכן במצרי שני שהבנים לא פסולים ובעמוני ומואבי שהבנות לא פסולות האשה לא נפסלת.

יח רש"י מבאר שהכוונה 'אלמנת עיסה' באשה שיש עליה ספק האם היא גרושה או אלמנה (כגון שבעלה זרק לה גט ספק קרוב לו ספק קרוב לה ואח"כ מת הבעל) ונשאת לכהן ונולד לה בן שהוא ספק חלל, ובן זה נשא אשה ומת שאשה זו נחשבת 'אלמנת עיסה'.

יט הגמ' מבארת שארוסה שעברה הוולד נחשב ספק ממזר, ולכן לת"ק מותר לולד להנשא לממזר ודאי ולרבי אלעזר אסור לולד להנשא לממזר ודאי (וכפי שנחלקו ת"ק ורבי אלעזר [הובא לעיל עמוד 1] בספק ממזר האם מותר להנשא לממזר ודאי).

כ המקור של רבי ישמעאל שהתערבו בכותים כהנים פסולים דכתיב 'ויעשו להם מקצותם כהני במות' ודורשים שהכוונה לכהנים פסולים, אמנם שאר התנאים דורשים שהכוונה לכהנים כשרים.

כא הגמ' מבארת שהסיבה שיש בכותים ממזרים, משום שהכותים סוברים שחיוב יבום נאמר רק באשה ארוסה ולא באשה נשואה, ולכן אשה נשואה שנפלה ליבום הייתה נישאת לשוק ללא חליצה, ולפי רבי עקיבא שיש ממזר מחייבי לאוין בנה הוא ממזר.

כב הגמ' מבארת שלפי רבין הסיבה שיש בכותים ממזרים, משום שהכותים אינם בקיאים בתורת גיטין וקידושין ויש חשש שיחשבו על אשת איש שהיא מגורשת ותנשא לשוק ובנה ממזר, ולפי רב נחמן הסיבה שיש בכותים ממזרים, משום שהתערבו בכותים ממזר מאחותו וממזר מאשת אה, והמהרש"א מוסיף שלפי רבין ורב נחמן התערבו בהם כהנים ולכן אסור לכותי לישא כותי לישא אחד מהם הוא ישראל והשני הוא ממזר, אבל אם לא היו מתערבים בהם כהנים היה מותר לכותי לישא כותי כיון שגר מותר לישא ממזר.

◇ גוי או עבד הבא על בת ישראל - לרבי עקיבא הוולד ממזר משום שיש ממזר מחייבי לאוין, לרבי ישמעאל ורבי אלעזר אין הוולד ממזר.

דף עו

◇ דיני בדיקה בשביל נישואין:

- באיזה אופנים צריך לבדוק:
  - באופן שאין ערעור - לרבי מאיר צריך לבדוק, לרבנן לא צריך לבדוק משום ש'כל המשפחות בחזקת כשרות הם עומדות'.
  - באופן שיש ערעור - צריך לבדוק.
- דיני הבדיקה:
  - בדיקת הבעל את האשה:
    - באופן שנושא אשה כהנת - צריך לבדוק שמונה אמהות²².
    - באופן שנושא אשה לוייה או ישראלית - לברייתא אחת צריך לבדוק שנים עשר אמהות, לברייתא שניה צריך לבדוק שש עשרה אמהות²³.
  - בדיקת האשה את הבעל - לא צריך לבדוק²⁴.
- אופנים שבהם לא צריך לבדוק - א. מזבח. ב. דוכן. ג. סנהדרין. ד. דיין ביני ממונות בירושלים. ה. גבאי צדקה. ו. עד בציפורי (לרבי יוסי). ז. חילות בית דוד (לרבי חנינא בן אנטיגנוס)²⁵.

הערות

כג המשנה מבארת שהבעל צריך לבדוק 'ארבעה אמהות שהם שמונה' כלומר הבעל צריך לבדוק את ארבעה האמהות של האשה (אמה, אם אבי אמה, אם אבי אביה, אם אבי אביה), ובכל אחת מארבעה אמהות הללו צריך לבדוק אותה ואת אמה ולכן יוצא שהבעל צריך לבדוק שמונה אמהות.

כד רש"י מבאר שלפי הברייתא הראשונה הבעל צריך לבדוק 'ארבעה אמהות שהם שנים עשר' כלומר הבעל צריך לבדוק את ארבעה האמהות של האשה (אמה, אם אבי אמה, אם אבי אביה, אם אבי אביה) ובכל אחת מארבעה אמהות הללו צריך לבדוק אותה ואת אמה ואת אבי אמה, ולפי הברייתא השנייה בכל אחת מארבעה אמהות הללו צריך לבדוק אותה ואת אמה ואת אבי אמה ואת אבי אמה.

כה רש"י מבאר שהסיבה שחכמים תיקנו שהבעל יבדוק את האשה, משום שיש חשש שהאשה פסולה בפסול ממזרות או פסולי קהל אחרים, ורש"י מוסיף שחכמים לא תיקנו שהאשה תבדוק את הבעל משום ש'לא הוזהרו כשרות להנשא לפסולים' כלומר שמוותר לכהנות להנשא לחלל או גר, ומבואר בדין זה שהתורה הקילה שהאשה לא מוזהרת להנשא לפסולים שהאיש מוזהר להנשא להם, וכן חכמים הקילו ולא הצריכו את האשה לבדוק את הבעל משום חשש ממזרות או פסולי קהל.

תוס' חולקים על דברי רש"י וסוברים שהסיבה שחכמים תיקנו שהבעל יבדוק את האשה משום שיש חשש שהאשה פסולה בפסול חללות, ולפי"ז תוס' מבארים שתקנה זו שייכת רק בכהן שבא לישא אשה שאסור לו לישא חללה, ותקנה זו לא שייכת בישראל שבא לישא אשה שמוותר לו לישא חללה, וכן חכמים לא תיקנו שהאשה תבדוק את הבעל האם הוא חלל משום ש'לא הוזהרו כשרות להנשא לפסולים' כלומר שמוותר לכהנת לישא חלל, ותוס' מוסיפים שלאחר שחכמים תיקנו שהבעל יבדוק את האשה משום פסול חללות הוסיפו ותיקנו שיבדוק גם פסול ממזרות או פסולי קהל אחרים, ולכן תיקנו שכהן שבא לישא אשה לוייה או ישראלית שלא שייך בה פסול חללות יבדוק את פסול ממזרות או פסולי קהל אחרים.

כו הגמ' מבארת שהסיבה שלא בודקים מגבאי צדקה, משום שגבאי צדקה ממשכנים על הצדקה ולכן אם הגבאי היה פסול היה לכך קול, ובשאר האופנים לא בודקים משום שבודקים את יחסם, ותוס' מוסיפים שלפי המ"ד שמעלים משטרות ליוחסין או מנשיאות כפים ליוחסין או מתרומה ליוחסין נחשב עדות לענין יוחסין ולא צריך לבדוק.

תוס' מוסיפים שהדין שבודקים מהמזבח לא נאמר רק בכהנים אלא נאמר גם בישראל שעשו עבודות שכשרות בור (כגון שחיטה), משום שלכתחילה לא היו עושים עבודות אלו אלא כשרים.